

רשומות

ספר החוקים

27 בפברואר 1992

1385

כ"ג באדר א' התשנ"ב

עמוד

90 חוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992

חוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992*

פרק א': הוראות כלליות

1. בחוק זה – הגדרות
- "בית דין מינהלי", "בית דין" – ערכאה המוקמת בידי שר או רשות מינהלית אחרת ויש לה סמכות שפיטה, בין אם היא מכונה בית דין, ועדת ערר או ועדת ערעור ובין אם היא מכונה בשם אחר; "המועצה" – המועצה לבתי דין מינהליים המוקמת לפי חוק זה;
- "חבר בית דין" – לרבות יושב ראש מותב של בית דין;
- "סמכות שפיטה" – סמכות להחליט בריב שרשות מינהלית צד לו;
- "ערר" – פניה אל בית דין לפי הוראת חיקוק כדי שיפעיל סמכות שפיטה;
- "רשות ממנה" – שר או רשות מינהלית אחרת שהוסמכה בחיקוק למנות חבר בית-דין;
- "שופט" – לרבות מי שכיהן כשופט בבית משפט על פי חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984¹, או בבית דין לעבודה על פי חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969².
2. בית דין מינהלי יוקם בחוק.
3. בעניני שפיטה אין מרות על חבר בית דין זולת מרותו של הדין.
4. (א) הוראות חוק זה יחולו על בית דין המנוי בתוספת וכן על כל ערכאה אחרת שהוראה בחוק קבעה כי יחולו עליה הוראות חוק זה.
- (ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חיקוק שמכוחו מוקם בית דין ועם המועצה, ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות את התוספת.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא תחול הוראה של חוק זה על בית דין אם קיימת בחוק אחר הוראה לאותו עניין החלה על אותו בית דין.

פרק ב': בתי דין מינהליים

סימן א': מינוי ותקופת כהונה

5. (א) הרשות הממנה תמנה חברים לבית דין לפי הוראות החוק החלות בענין המינוי והכשירות של החברים באותו בית דין (להלן – רשימת החברים).
- (ב) שר המשפטים ימנה את יושבי ראש המותבים; מינוי שופט מכהן יהיה בהסכמת נשיא בית המשפט העליון (להלן – רשימת יושבי ראש המותבים).
- (ג) שר המשפטים ימנה, מתוך רשימת יושבי ראש המותבים, חבר אחד כראש בית הדין, והוא רשאי למנות כסגן ראש בית הדין חבר אחד או יותר מתוך אותה רשימה.
- (ד) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב, ובית הדין פועל במסגרת המינהלית של בית משפט יכהן כראש בית הדין הנשיא של אותו בית משפט, וכסגנו – סגן הנשיא או שופט אחר שימנה הנשיא לצורך זה.
- (ה) רשימות החברים ורשימת יושבי ראש המותבים ומינוי ראש בית הדין וסגנו, יפורסמו ברשומות.

* נחקל בכנסת ביום י"ד באדר א' התשנ"ב (18 בפברואר 1992): הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2073, מיום ר' באב התשנ"א (17 ביולי 1991), בעמ' 334.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 195.

² ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.

- (ו) שר המשפטים, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע בתקנות כללים בדבר תנאי הכשירות לכהונה הנדושים מחבר בית דין, וכן כללים בדבר הדרך למינוי חבריה לבית הדין, דרך כלל, לבתי דין מסוימים, או לעניינים מסוימים.
6. (א) ראש בית דין רשאי להחקיץ נהלים שלפיהם ייקבעו המוחבים של בית הדין, מתוך רשימת החברים ויושבי ראש המוחבים, העררים שבהם ידון בית הדין והמוערים לתזלילת הדיון; נקבעו נהלים, רשאי ראש בית הדין לסטות מהם לענין ערר מטרים, מטעמים שיירשמו.
- (ב) ראש בית דין יקבע את יושב ראש המוחב, והוא יקבע או יסמיק את יושב ראש המוחב לקבוע את חברי המוחב מתוך רשימת החברים, ואת המועד לתחילת הדיון בערר.
- (ג) ראש בית הדין רשאי לאצול מסמכויותיו לסגן ראש בית הדין.
- (ד) נבצר מראש בית הדין למלא את תפקידו, ימלא את מקומו סגן ראש בית הדין.
7. יושב ראש המוחב יהיה שופט או מי שכשיר להתמנות שופט בית משפט שלום.
8. (א) תקופת כהונה של חבר בית דין תהיה שלוש שנים.
- (ב) מותר לחזור ולמנות חבר בית דין לתקופות כהונה נוספות בדרך שבה נתמנה.
- (ג) לא תיפסל החלטה של בית דין מחמת זה בלבד שתמה תקופת כהונתו של אחד החברים, ובלבד שלא חלפו יותר מששה חדשים מתום תקופת כהונה.
9. (א) לא יתמנה ולא יכהן כחבר בית דין מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר במצב של ניגוד עניינים, בין תפקידו כחבר בית דין לבין ענין אחר שלו. בסעיף זה –
- ”ענין אחר” – לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין, או ענין של גוף שחבר בית דין או קרובו הם בעלי שליטה בו;
- ”קרוב” – בן זוג, הורה, ילד או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית דין;
- ”בעל שליטה” – אחד מאלה: מנהל או עובד אחראי בגוף; מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או בזכות לקבל רווחים של אותו גוף; מי שרשאי למנות 10% או יותר מהמנהלים; מי שיש לו 10% או יותר מזכויות ההצבעה כאותו גוף.
- (ב) לא יתמנה כחבר בית דין מי שנמצא, באופן תדיר בקשר מקצועי, עסקי או אזור, עם הרשות המינהלית שעל החלטותיה ניתן לערור בפני אותו בית דין; לענין זה, ייחשבו כקשורים באופן תדיר עם הרשות המינהלית, בין היתר, עובד או נבחר של הרשות המינהלית ועובד או נבחר שפרש מהרשות המינהלית, אם לא עברה שנה מיום שפרש.
10. על אף האמור בסעיף 9 לא יראו ניגוד עניינים במינוי אם –
- (1) הוא נובע מהוראת חיקוק שלפיה חבר בית הדין יתמנה מתוך ציבור של בעלי ענין מסוים; או
- (2) יש צורך למנות חבר בית דין בעל מומחיות או כשירות מיוחדת ולא ניתן למצוא, באופן סביר, מועמד מתאים אחר.
11. (א) הרשות הממנה רשאית לקבוע את אזור השיפוט של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית הדין, יקבע את אזור השיפוט שר המשפטים לאהר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.
- (ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מוחב של בית דין, הפועל במסגרת המינהלית של בית משפט, ייקבע אזור השיפוט בידי שר המשפטים בהתייעצות עם הרשות הממנה.

- (ג) לא נקבע אזור שיפוט יזיה אזור השיפוט של בית הדין כל שטח המדינה.
(ד) הודעה על קביעת אזור שיפוט תפורסם ברשומות.
12. (א) הרשות הממנה תקבע את מקום המושב של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אוח לבית הדין, יקבע את מקום המושב שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.
(ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב בית דין הפועל במסגרת המינהלית של בית משפט, יקבע שר המשפטים בהתייעצות עם הרשות הממנה, את מקום המושב של בית הדין.
(ג) הודעה על מקום המושב של בית הדין תפורסם ברשומות.
13. (א) שר המשפטים בהסכמת שר האוצר רשאי להחליט על תשלום גמול לחברי בית דין בשיעור שיקבע. הגמול יכול שיהיה לפי טוגים של בתי דין או של כשירות או תפקיד של חברי בית דין, ויכול שיהיה מותנה נתנאים; החלטה כאמור תפורסם ברשומות.
(ב) שיעור הגמול כפי שנקבע מטעף קטן (א), יהיה צמוד למדד המחיריים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשיעורים ובמועדים שיקבע שר המשפטים בתקנות.
14. (א) חבר בית דין יחדל לכהן לפני תום כהונתו אם התפטר בהגשת כתב התפטרות לרשות הממנה; כהונתו תיפסק בתום שלושה חודשים מהגשת כתב ההתפטרות אם לא קבעה הרשות הממנה מועד מוקדם יותר.
(ב) (1) לפי פניית שר המשפטים רשאית המועצה להעביר חבר בית דין מכהונתו בשל התנהגות שאינה הולמת תפקידו של חבר בית דין או בשל הרשעה בעבירה שיש עמה קלון; היה חבר בית דין שופט, טעונה פניית שר המשפטים הסכמה של נשיא בית המשפט העליון;
(2) המועצה לא תחליט כאמור אלא לאחר שנתנה לחבר בית הדין הזדמנות לטעון טענותיו; היה חבר בית הדין שופט, לא תינתן החלטת המועצה אלא בהסכמת נשיא בית המשפט העליון.
- מימן ב"י מותב בית הדין
15. (א) חבר בית דין לא ישתתף במושב של בית הדין, אם הוא עלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד ענינים בין תפקידו כחבר בית הדין לבין ענין אחר שלו; בסעיף זה –
(1) "ענין אחר" – לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין או ענין של גוף שתבר בית דין, או קרובו הם מנהלים או עובדים אחראים בו, או ענין של גוף שיש להם בו חלק בהון המניות, בזכות לקבל רווחים, בזכות למנות מנהל או בזכות הצבעה;
(2) "קרוב" – בן זוג, הורה, ילד, אח או אחות או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית הדין.
(ב) נתברר לחבר בית דין שהוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מטוים בשל ניגוד ענינים, יודיע על כך לחבריו במושב, ואם החל הדיון – גם לבעלי הדין, ויימנע מלהשתתף בדיון על אותו ערר.
(ג) התעורר אצל חבר בית דין ספק בשאלה אם הוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מטוים בשל ניגוד ענינים, או טען אחד מבעלי הדין שתבר בית הדין מנוע כאמור, יחליט בדבר המותב של בית הדין לרבות אותו חבר, וינמק את החלטתו; היה חבר בית הדין שופט מכהן – יחליט הוא בדבר.

מקום המושב

גמול לחברים
בבית דין

תפסקת כהונה

ניגוד ענינים
בערר מטוים

(ד) לא תישמע טענה של בעל דין כי חבר בית הדין מנוע מלהשתתף בדיון בערר מסוים בשל ניגוד ענינים, אלא אם כן נטענה בתחילת הדיון או מיד לאחר שנודעה לבעל הדין עילת ניגוד הענינים.

(ה) נמנע מחבר בית דין להמשיך ולהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד ענינים, ייחשב המותב, לצורך אותו ענין, כמותב קטוע לפי סעיף 17.

(ו) הסייגים שבסעיף 10 יחולו על סעיף זה.

16. (א) זמן מותב של בית דין לישיבה ונעדר מן הישיבה חברי מותב אחד שאינו יושב הראש, יתקיים הדיון באותה ישיבה לפני חברי המותב הנוכחים (להלן – מותב חסר). לא הסכימו לכך בעלי הדין או החליט יושב ראש המותב שלא לקיים את הדיון, יידחה הדיון למועד אחר. (ב) החלטה במותב חסר שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב. (ג) דיון שנערך במותב חסר יימשך וימשיך באותו מותב, זולת אם סבר יושב ראש המותב כי השתתפותו של החבר שנעדר תועיל לדיון ולא יהיה בכך עיוות דין.

17. (א) נבצר מחבר מותב אחד, שאינו יושב הראש, לסיים את הדיון, יימשך הדיון עד לסיומו לפני חברי המותב האחרים (להלן – מותב קטוע), אם הסכימו לכך בעלי הדין, זולת אם החליט יושב ראש המותב להפסיק את הדיון או שבעלי הדין לא הסכימו להמשיך את הדיון במותב הקטוע: הופסק הדיון, ימונה חבר אחר או מותב חדש.

(ב) נתמנה חבר אחר למותב הקיים, רשאי המותב להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע המותב בהרכב הקודם, אם סבר, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, שלא ייגרם עיוות דין: החליט המותב להמשיך בדיון, רשאי הוא לנהוג בראיות שגבה המותב בהרכב הקודם כאילו גבה אותן בעצמו, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן.

(ג) נתמנה מותב חדש – יקיים את הייזן מתחילתו.

(ד) החלטה במותב קטוע שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב.

18. הטמכויות המוקנות לבית הדין בסעיפים 26(ב), 28(א), 29, 30, 33, 36 ו-46 מוקנות ליושב ראש המותב, אם הוא שופט, שעה שבית הדין אינו יושב בדין.

19. חבר בית דין, שהחל בדיון ותקופת כהונתו כחבר בית הדין נסתיימה או שכהונתו נפסקה לפני תום תקופת כהונתו, יהיה מוסמך לסיים את הדיון תוך ששה חודשים מיום שנסתיימה או שנפסקה כהונתו, זולת אם קיצר שר המשפטים את המועד.

טימן ג': סדרי דין וראיות

20. בכל ענין של סדרי דין שאין לגביו הוראות בחוק זה או בחיקוק אחר, ינהג בית הדין בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

21. בית דין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971³, וזאת בכפוף להוראות בחוק זה או בכל דין.

22. (א) ערר על החלטה של רשות מינהלית יוגש לבית הדין תוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו הומצאה לעורר החלטה בצירוף הודעה על זכות הערר ועל המועד להגשתו.

(ב) ראש בית הדין או יושב ראש המותב רשאים להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים מיוחדים שיירשמו.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

כתבי טענות	23. (א) ערר יוגש בכתב ויכלול את הטענות והעוקף המסמכים עליהם בדעת העורר להסתמך.
	(ב) הוגש ערר בית דין, תציין הרשות המינהלית בתשובתה את הטעמים להחלטתה ואת תשובותיה לטענות שבערר, ותצרף את העתקי המסמכים עליהם בדעתה להסתמך. (ג) לא צורף מסמך כאמור, לא יסתמך עליו בעל דין בדיון בערר אלא ברשות בית הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו.
מחיקה על הסף	24. בית דין רשאי למחוק על הסף, ערר, כולו או מקצתו, אם שוכנע שאין לבית הדין סמכות או שהערר אינו מגלה עילה, או שהוא טורדני או קנטרני.
פומביות הדיון	25. (א) בית דין ידון בפומבי. (ב) בית דין רשאי לדון בענין מסוים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך מטעמים שיירשמו, באחת מאלה: (1) לשם שמירה על בטחון המדינה או על יחסי החוץ של המדינה; (2) לשם הגנה על המוסר או על ענינו של קטין; (3) הדיון הפומבי עלול להרתיע עד מלהעיד עדות חפשית או מלהעיד בכלל; (4) הדיון הפומבי עלול לפגוע בסוד מסחרי; (5) הדיון הפומבי עלול לפגוע בצנעת הפרט.
	(ג) החליט בית דין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוג בני אדם להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או מקצתו. (ד) נציג מטעם המועצה רשאי להיות נוכח בעת דיון שנערך בבית דין בדלתיים סגורות. (ה) החליט בית הדין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, יחולו ההוראות בדבר איסור פרסום המפורטות בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, כאילו היה זה דיון בדלתיים סגורות בבית משפט.
טיעון בפני בית הדין	26. (א) בעל דין זכאי להרצות את טענותיו בעל פה, להציג את ראיותיו בפני בית הדין ולסכם את טענותיו לאחר הכאת הראיות, בסדר ובדרך שבית הדין קבע, ככל שלא נקבעו בתקנות. (ב) בית דין רשאי לקבוע כי טענות מסוימות או ראיות מסוימות יגיש בעל דין, בכתב, כתצהיר או בדרך אחרת שיקבע. (ג) על פי בקשת כל בעלי הדיון רשאי בית הדין לדון ולהחליט בערר על פי טענות וראיות שהוגשו בכתב בלבד.
ייצוג בפני בית הדין	27. בעל דין רשאי להיות מיוצג בפני בית הדין על ידי עורך דין או על ידי אדם אחר, אם אין אותו אדם עושה את הייצוג בפני בית הדין דרך עיסוק או בתמורה אף שלא דרך עיסוק.
סמכות לזמן עדים ולכפות התייצבותם	28. (א) בית דין רשאי, ביוזמתו או לבקשת בעל דין - (1) להזמין אדם לבוא ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שכרשותו; (2) לכפות התייצבותו של אדם שלא ציית להזמנה ללא הצדק שהניח את דעת בית הדין. (ב) בית דין יזהיר את העד כי עליו להעיד את האמת כולה ואת האמת בלבד וכי יהיה צפוי לענשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן. (ג) סמכויותיו של בית דין לענינים אלה, לריבוח הטמכות להעניש בשל אי ציות, יהיו כשל בית משפט בהליך אזרחי, כשינויים המחוייבים.

(ד) החליט בית דין לכפות התייצבותו של אדם רשאי אותו אדם לערער על החלטת בית הדין לכית משפט מחוזי, בדין יחיד, שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין; הוגש ערעור כאמור, רשאים בית הדין או בית המשפט לעכב את ביצוע ההחלטה שעליה מערערים עדי להחלטה של בית המשפט בערעור.

(ה) (1) החליט בית דין להטיל על אדם עונש בשל אי ציות טעונה החלטתו אישור של בית משפט מחוזי;

(2) החליט בית דין כאמור, יודיע על כך מיד בכתב לנשיא בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין;

(3) הנשיא או שופט שהוסמך לכך על ידו רשאים לאחר שנתנו לאדם הנוגע בדבר לטעון טענותיו, לאשר את ההחלטה, לרבות לאשרה בתנאים, לשנותה לקולה, או שלא לאשרה.

(ו) היה יושב ראש המותב של בית דין שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (ד), לבית המשפט העליון, בדין יחיד, וההודעה לפי סעיף קטן (ה) תינתן לנשיא בית המשפט העליון.

29. בית הדין רשאי למנות מומחה מטעמו; לענין זה יחולו ההוראות הבאות:

(1) בית דין רשאי, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, למנות מומחה מטעמו שיתן חוות דעת בכתב לענין שבמחלוקת בין בעלי הדין;

(2) מונה מומחה מטעם בית דין, יעביר אליו בית הדין את כל חוות הדעת של המומחים שהוגשו לבית הדין;

(3) בעל דין שלא הגיש חוות דעת של מומחה מטעמו טרם מינויו של המומחה מטעם בית הדין יהא רשאי לעשות כן לאחר המינוי;

(4) חוות דעת של מומחה מטעם בעל דין שהוגשה כאמור בפסקה (3), תועבר למומחה מטעם בית הדין וליתר בעלי הדין;

(5) בעל דין רשאי, באישור בית הדין, להציג למומחה מטעם בית הדין שאלות בכתב להבהרת חוות דעתו, במועד שקבע בית הדין.

מומחה מטעם
בית דין

עיון בתיק הרשות

30. (א) מי שזכאי להגיש ערר על החלטתה של רשות מינהלית, זכאי לעיין במסמכים שבידי הרשות הנוגעים להחלטה (להלן – התיק), ולהעתיק מסמכים מן התיק.

(ב) זכות העיון בתיק לא תחול על מסמכים או חלקי מסמכים, שהתקיים בהם אחת מאלה:

(1) אין להם נגיעה להחלטה שעליה עוררים;

(2) יש בהם סוד מקצועי או מסחרי או ידיעה סודית כמשמעותה לפי כל דין;

(3) בטחון המדינה, יחסי החוץ או ענין ציבורי חשוב מזייבים שלא להרשות עיון בהם;

(4) הם ראיות חסיונות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [גוסס חדש], התשל"א-1971, או לפי כל דין אחר; על ראיות חסיונות לפי סעיפים 44 ו-45 לפקודה יחול סעיף 31;

(5) הם מכילים חומר פנימי, כגון: רשומות מזיונים פנימיים, דיווח לממונים, הצעות וטיוטות של החלטות;

(6) העיון בהם עלול לפגוע, שלא כדין, בזכות או בענין אישי של אדם אחר;

(7) הם עוסקים במינוי, בהטלת תפקיד, בהערכות אישיות, בכשירות לתפקיד או בהישגים של אדם, ובכלל זה של העורר;

ובלבד שלא יימנע עיון בשל טעם מן הטעמים המוזכרים בסעיף קטן זה אלא במידה הנדרשת על ידי אותו טעם.

(ג) בית דין רשאי להחליט, ביוזמתו או לפי בקשת העורר, כי התיק יימסר לבית הדין, למעט מסמכים אשר מטירתם עלולה לפגוע בבטחון המדינה או ביומיו החוץ שלה, או מסמכים אחרים שלדעת בית הדין אין זה מן הראוי, בנסיבות הענין, שיימסרו לו.

(ד) ביקש העורר לעיין במסמכים, שהוגשו לבית הדין, שהעיון בהם נמנע ממנו, למעט במסמכים שהוצאו מן הטעמים שחל עליהם סעיף קטן (ב)(3), רשאי בית הדין לאפשר לעורר לעיין במסמכים, כפי שיקבע, אם לדעתו הצורך בעיון לשם עשיית צדק עדיף מן הטעם למניעת העיון.

(ה) ביקש העורר לעיין במסמכים שהעיון בהם נמנע ממנו בשל טעם מן הטעמים המפורטים בסעיף קטן (ב)(3), יחולד הוראות סעיף 31.

מניעת עיון בשל טעמים מיוחדים

31. (א) הרשות המינהלית אינה חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל מטמך, אם ראש הממשלה או שר הבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מטירתו עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ, הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מטירתו עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם כן מצא שופט של בית המשפט העליון על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש שלא לגלותו.

(ב) הוגשה לבית הדין תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית הדין, על פי בקשת העורר המבקש גילוי המסמך, להפסיק את הדיון לתקופה שיקבע כדי לאפשר הגשת העתירה לגילוי המסמך, ואם ראה לנכון – גם עד להחלטה בעתירה.

(ג) אין הרשות חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל מטמך אם שר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מטירתו עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב, אלא אם כן מצא בית הדין הדין בדבר, על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש שלא לגלותו.

(ד) הדין בעתירה לגילוי מטמך יהיה בזלתיים סגורות; לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית המשפט העליון או בית הדין, לפי הענין, לזרוש שהמסמך או תכנו יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו ומנציגי הרשות אף בהעדר העורר.

32. בית דין רשאי לצוות על הריחוק של מי שמפריע לדיוני בית הדין או מהגהג באופן הפוגע בכבוד בית הדין.

הפרעות לדיונים

סימן ד': סמכות בית דין

33. (א) הוגש ערר, רשאי ראש בית דין להורות על עיכוב ביצועה של ההחלטה שעליה עורריו לפרק זמן שיקבע ובתנאים שייראו לו, אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין.

(ב) משנתכנס בית הדין לדון בערר, מוקנית הסמכות לעכב את ביצוע ההחלטה לבית הדין בלבד.

עיכוב ביצוע

34. בית הדין רשאי לתת החלטות ביניים אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין.

החלטות ביניים

35. בית הדין רשאי לצוות, עוד לפני מתן החלטתו, על תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת, כולו או מקצתו.

תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת

36. בית הדין רשאי לתת תוקף של החלטה לפשרה שבעלי הדין הסכימו לה.

החלטה בפשרה

37. בית הדין מוסמך לאשר את ההחלטה שעליה עוררין, לשנותה, לבטלה ולקבל החלטה אחרת במקומה, או להתזיר את הענין עם הוראות לרשות שהחליטה.
38. הובא ערר כדין לפני בית דין, והעוררה בו דין אגב שאלה שהכרעה דרושה לביורר הערר, רשאי בית הדין להכריע בה לצורך אוונו ערוי אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט או של בית דין אחר.
39. (א) בית דין רשאי לפסוק לבעל דין הוצאות, לרכות שכר טרחת עורך דין.
(ב) עד שהוזמן להעיד או להציג מסמך או מוצג אחר לפני בית דין, רשאי בית הדין לפסוק לו דמי נסיעה, לינה ושכר בטלה, ואם הוא עד מומחה – גם שכר טרחה.
(ג) בית דין רשאי להטיל את תשלום ההוצאות או שכר הטרחה לעדים על בעלי הדין, או על מי מהם, ולקבוע את שיעור התשלום שישלם כל אחד מהם.
(ד) יושב ראש המותב רשאי לחייב בעל דין להפקיד פקדון לתשלום הוצאות או שכר טרחה לעדים.
- מימן ה: ההחלטה
40. (א) החלטת בית דין תהיה מנומקת, תינתן בכתב, ותיחתם בידי חברי בית הדין.
(ב) ההחלטה תימסר לבעלי הדין או תומצא להם בזואר רשום או בדרך אחרת שיקבע יושב ראש המותב.
41. בית דין הדין בשלושה או יותר, ונחלקו בו הדעות, תכריע דעת הרוב; אין רוב לדעה אחת, תכריע דעת יושב ראש המותב.
42. היתה החלטה של בית הדין נתונה לערעור, יציין בית הדין בהחלטתו את זכות הערעור, וכן את המועד להגשת הערעור אם נקבע בחיקוק.
43. (א) מצא בית דין כי נפלה טעות בהחלטה שנתן, רשאי הוא, תוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתה, לתקנה בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לענין זה: לענין זה, "טעות" – טעות לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר באקראי וכיוצא באלה.
(ב) בהסכמת בעלי הדין רשאי בית הדין, להחליט בכל עת, על כל תיקון בהחלטה שנתן.
(ג) תוקנה החלטה כאמור בסעיף קטן (א) יראו, לענין ערעור, את מועד התיקון כמועד מתן ההחלטה.
(ד) תיקון לפי סעיף קטן (א), אינו ניתן לערעור אלא בערעור על החלטת בית הדין.
44. החלטה של בית דין, דינה בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין של בית משפט; החלטת בית דין, שאין בה ביטול החלטה של הרשות המינהלית, אין בה כדי לגרוע מן הסמכות לבצע את החלטת הרשות המינהלית לפי פקודת המסים (גביה)⁴ או לפי דין אחר.

מימן ו: ערעור

45. (א) החלטה סופית של בית דין ניתנת לערעור בזכות כפני בית משפט מחוזי בדין יחיד.
(ב) היה יושב ראש המותב של בית הדין שופט המכהן בבית משפט מחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (א) לבית המשפט העליון וידיון בדין יחיד או במספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים, כפי שנשיא בית המשפט העליון קבע.

⁴ ע"ד פרק קל"ז, עמ' 1374.

- (ג) פסק דין של בית משפט מחוזי בערעור לפי סעיף קטן (א) ניתן לערעור לפני בית המשפט העליון אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית המשפט העליון או מאת שופט אחר של בית המשפט העליון שהנשיא קבע.
- (ד) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין ניתנת לערעור ברשות לפני בית משפט מחוזי, בדרך יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית המשפט המחוזי.
- (ה) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין שבראשו שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, ניתנת לערעור ברשות לפני בית המשפט העליון, בדרך יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית המשפט העליון.
46. בית דין, ואם הוגש ערעור בית המשפט הדין בערעור, רשאים להורות על עיכוב ביצוע של החלטת בית הדין למועד שיקבעו ובתנאים שייראו להם, אם מצאו כי מן הראוי לעשות כן בנסיבות הענין.

עיכוב ביצוע
החלטת בית דין

פרק ג': המועצה

47. (א) שר המשפטים ימנה מועצה לבתי דין מינהליים.
(ב) המועצה תימנה עד חמישה עשר חברים בעלי כישורים נאותים ובהם מנהל בתי המשפט; לפחות שליש מחבריה יהיו בעלי כשירות משפטית, ולפחות שליש מחבריה לא יהיו עובדי מדינה.
(ג) שר המשפטים ימנה את יושב ראש המועצה מכין והכרות בעלי הכשירות המשפטית.
48. (א) תקופת הכהונה של חבר המועצה תהיה שלוש שנים.
(ב) ניתן לחזור ולמנות את חבר המועצה לתקופות כהונה נוספות.
49. ואלה תפקידי המועצה:
(1) ליעץ לשר המשפטים או לשר אחר הנוגע בדבר, בכל הקשור לבתי דין, דרך כלל או לבתי דין מטויימים או לעניינים מטויימים, לרבות בדבר –
(א) הקמת בתי דין חדשים או ביטולם ומיזוגם של בתי דין קיימים;
(ב) הרכבם של בתי דין;
(ג) התקנת תקנות בנוגע לבתי דין, לרבות תקנות בדבר סדרי דין ודיני ראיות;
(ד) הוצאת הנחיות בעניינים שאינם עניני שפיטה;
(ה) הכנת דינים וחשבונות הנוגעים לבתי הדין;
(2) לערוך מחקרים, לפרסם סקירות וחומר אחר, ולנקוט פעולות של הטברה בכל הקשור לבתי דין;
(3) לדון בדינים וחשבונות בנוגע לבתי דין ולהעיר את הערותיה לשר המשפטים או לשר הנוגע בדבר;
(4) למלא כל תפקיד אחר שהוטל עליה בחוק.
50. (א) שליש מתכרי המועצה ובהם יושב ראש יהיו מנין חוקי.
(ב) המועצה רשאית למנות ועדות ולכלול בהן גם מי שאינם חבר המועצה.
51. המועצה תגיש לשר המשפטים דין וחשבון שנתי.

דיווח על-ידי
המועצה

52. תקציב המועצה ייכלל בתקציב משרד המשפטים. תקציב המועצה

53. פרק זה יחול גם על בתי דין שאינם מנויים בתוספת. הרחבת תחילה

פרק ד: הוראות שונות

54. (א) שר המשפטים ממנה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות לביצועו. כיצוע ותקנות

(ב) שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות בעניינים הבאים, דרך כלל, לבתי דין מסויימים או לעניינים מסויימים:

(1) סדרי דין ודיני ראיות בבתי דין, המועד והדרך להגשת ערר;

(2) סדרי הדין בערעורים מבית דין לבית משפט, לרבות המועד והדרך להגשת ערעור;

(3) הדיון במועצה לפי סעיף 14;

(4) צירוף מסמכים לכתבי הטענות;

(5) מינוי מומחים מטעם בתי הדין ודרך חקירתם;

(6) סדרי המינהל בבתי דין;

(7) קביעת שיעורים או שיעורים מרביים של הוצאות ושכר-טרחה, לבעלי דין או לעדים;

(8) הגשת דינים וחשכונות למועצה על פעולת בתי הדין;

(9) אגרות.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (ב)(7) ו-(9) טעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

55. (א) חוק זה לא יחול על ענין שהדיון בו החל לפני תחילתו. הוראות מעבר

(ב) מינויו של ראש בית דין ומינויים של חבר בית דין, וקביעת מקום מושבו של בית דין ואזור שיפוט שנעשו לפני תחילתו של חוק זה יוסיפו לעמוד בתקפם עד שיפקעו לפי החיקוק שמכוחו נעשו, אך לא יותר משלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה.

(ג) תקנות שהותקנו לפני תחילתו של חוק זה לענין בית דין פלוני, יוסיפו לעמוד בתקפן עד שיבוטלו או יוחלפו לפי החוק שמכוחו הותקנו.

56. תחילתו של חוק זה שלושה חדשים מיום פרסומו. תחילה

תוספת

(סעיף 4)

1. ועדת ערעור לפי סעיף 5 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"ז-1950.⁵

2. ועדות ערעור לפי סעיף 3 לחוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד-1954.⁶

3. ועדות ערר לפי סעיף 16 לחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957.⁷

⁵ ס"ח התשי"ז, עמ' 162.

⁶ ס"ח התשי"ד, עמ' 176.

⁷ ס"ח התשי"ז, עמ' 103.

4. ועדת ערר לפי סעיף 17 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957.⁸
5. ועדות ערעור לפי סעיף 26 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב].⁹
6. ועדות ערר לפי סעיף 12 לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א-1961.¹⁰
7. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961.¹¹
8. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק הרשויות המקומיות (ביוב), התשכ"ב-1962.¹²
9. ועדת ערר לפי סעיף 30 לחוק הגנת כינויי מקור, התשכ"ה-1965.¹³
10. בית הדין לעניני מים לפי סעיף 140 לחוק המים, התשי"ט-1959.¹⁴
11. ועדת ערר לפי סעיף 14 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969.¹⁵
12. ועדות לקבילות פנקסי חשבונות לפי סעיף 127 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975.¹⁶
13. ועדת ערר לפי סעיף 35 לחוק העתיקות, התשל"ח-1978.¹⁷
14. בית הדין לחוזים אחדים לפי סעיף 6 לחוק החוזים האחדים, התשמ"ג-1982.¹⁸
15. בית הדין להגבלים עסקיים לפי סעיף 32 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988.¹⁹

דן מרידור
שר המשפטים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

דב שילנסקי
יושב ראש הכנסת

חיים הרצוג
נשיא המדינה

- 8 ס"ח התשי"ח, עמ' 24.
- 9 ס"ח התשי"ט, עמ' 276.
- 10 ס"ח התשכ"א, עמ' 169.
- 11 ס"ח התשכ"א, עמ' 100.
- 12 ס"ח התשכ"ב, עמ' 96.
- 13 ס"ח התשכ"ה, עמ' 186.
- 14 ס"ח התשי"ט, עמ' 166.
- 15 ס"ח התשכ"ט, עמ' 180.
- 16 ס"ח התשל"ו, עמ' 52.
- 17 ס"ח התשל"ח, עמ' 76.
- 18 ס"ח התשמ"ג, עמ' 8.
- 19 ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.